

12. Сергиевский М.В. Молдаво-славянские этюды.-М.,1959.
13. Словник гідронімів України.-к.,1979.
14. Словник староукраїнської мови XIV-XV ст.-К.,1977.-Т.І-ІІ.
15. Словник української мови.-К., 1970-1980,- Т.І-ХІ.
16. Трубачев О.Н. Названия рек Правобережной Украины: Словообразование, этимология, этническая интерпретация.-М.,1968.
17. Турецко-русский словарь.-М.,1977.
18. Constantinescu N. Dicponar onomastic romanesc.-București,1963.

Огляд ономастичних праць,одержаних редакцією (1-3)

Огляд ономастичної літератури передбачається як постійна рубрика, що містить короткі реферати всіх наявних у редколегії праць з 1998 року. На разі йдеться про три монографії, кожна з яких варта епітета *визначна*.

1. Шульгач В.П. Праслов'янський гідронімний фонд: Фрагмент реконструкції/Інститут української мови НАН України.-К.,1998.-367 с.

У «Вступі» мовиться про вагомість онімичних даних для праслов'янських реконструкцій та про дослідження цього напрямку О.М.Трубачовим, Р.М.Козловою, І.М.Железняк, В.В.Лучиком, О.П.Карпенко, Т.М.Богосдовою. Далі - два розділи. Перший - «Теоретичні засади вилучення праслов'янського гідронімного стратума». Підрозділи: 1) «Ареал» - свідченням архаїчності прагідроніма є його загальнослов'янське поширення або наявність позаслов'янських відповідників, передусім - балтійських; 2) «Відсутність апелятивних відповідників» - свідчення архаїки: апелятиви позникали й автором реконструюються (іноді - над міру); 3) «Типологія словотвірних моделей»; 4) «Структура архетипу» - розгорнений розгляд моделей з префіксами a-, ma-/mo-, прислівником tu-, займенником сь-, детермінативними комплексами *tr, st, dr, zn, kn* та ін.; 5) «Прагідронім і етимологічне гніздо» - під останнім розуміється система генетично споріднених слів, об'єднаних навколо базового етимона; вагомість етимологічного гнізда ілюструється розглядом псл. *Vьlvanь.

Другий розділ назвою повністю збігається з найменням усієї монографії і складає її основу (с.35-332). Це - алфавітний словник прагід-ронімів з території межиріччя Західного Бугу й Горині від *Alba до *Žьrdь. Кожна словникова стаття - серйозне, виважене етимологічне досліджен-

ня. Праслов'янська генеза більшості залучених до розгляду гідронімів обґрунтована переконливо, але є й чимало дискусійного – залучається ряд назв імовірноше дослов'янських (*Sertь, сучасне Серет, та ж *Alba тощо) та імовірноше постпраслов'янських, тобто власне українських - *Мьховь(їь), *Мосягь тощо.

Монографія завершується короткими «Висновками», великим «Списком джерел», кількома списками скорочень та повним «Індексом прагідронімів», де подано всі розглянуті в монографії водні назви в їх реконструйованій автором праслов'янській формі.

2. Голомидова М.В. Искусственная номинация в русской ономастике/Уральский гос. пед. уи-т.-Екатеринбург,1998.-231 с.

«Вступ» монографії характеризує штучну (рос. - искусственную) номінацію як цілеспрямоване вироблення одиниць лексичного фонду мови. Її пріоритетні зони - термінологія, власні назви, okazіоналізми художньої літератури. Цілеспрямоване творення, а не стихійне формування й відрізняє штучну номінацію від природної.

В монографії 4 розділи. Перший називається «Теоретичні питання штучної онімічної номінації». Підрозділи: 1) «Концепт «онома» і модель онімічної номінації» - йдеться переважно про семантичну специфіку власних назв із спробами залучення деяких тез когнітивної лінгвістики; 2) «Природна й штучна номінація» - першій притаманна стихійна апробація, а другій - апіорна узуалізація, подається докладний і змістовний аналіз; 3) «Історичний розвиток штучної ономастичної номінації. Зони активності в російській мові»; 4) «Функціональні розряди онімічної лексики й функціональні різновиди штучних власних назв» - функціонально розрізняються оніми широкого й обмеженого комунікативного діапазонів, які одержують далі докладнішу (дещо дискусійну) рубрикацію; штучна номінація присутня в усіх функціональних групах онімів, передусім - серед офіційної топонімії, умовної антропонімії (псевдоніми) та вигаданої літературної ономастики.

Другий розділ «Штучна номінація в антропонімії» містить підрозділи: 1) «Категорія антропоніма в ментальних та лінгвістичних параметрах» - сутність антропоніма та його життя у суспільстві, функціональне розмежування імені, прізвиська, прізвища, псевдоніма; 2) «Штучна антропонімія: категорія псевдоніма» - відмежування псевдоніма від суміжних явищ, різні аспекти їх знакової специфіки; 3) «Номінативні стратегії,

тактики, моделі у творенні псевдонімів» - різноаспектне семантичне групування псевдонімів, найкраще з існуючих.

Питання третього розділу «Штучна номінація в топонімії»: 1) «Ландшафтний простір і різновиди топонімічної номінації»; 2) «Номінативні моделі, стратегії й тактики штучної топонімічної номінації» - переважно на прикладі спелеонімів; 3) «Динаміка штучної топонімічної номінації» - на прикладі назв золотих приїсків Уралу, XVIII-початку XX ст. У підсумковому четвертому розділі «Інтегративні процеси у штучній онімічній номінації» розглянуто проблеми семантичних комплексів та архетипних моделей номінації. Є «Висновки» та «Бібліографічний список».

3. Калинин В.М. Теория и практика лексикографии поэтонимов: На материале творчества А.С.Пушкина/Донецкий гос. у-нт. - Донецк:Юго-Восток,1999.-246 с.

Структура монографії: 1) «Вступні зауваження»; 2) «Словникові починання (рос. - підприємства) в галузі поетики оніма»; 3) «Пушкінська лексикографія»; 4) «Склад словника поетонімів»; 5) «Контекстна семантика онімів та ілюстративний матеріал»; 6) «Функції поетонімів: проблеми подання в словнику»; 7) «Онімія роману «Евгеній Онегин»; 8) «Проблеми метамови поетики оніма»; 9) «Структура й компоненти словникової статті» і, нарешті, 10) «Матеріали до «Словника поетонімів у творчості О.С.Пушкіна (Роман «Евгеній Онегин»)». Ці «Матеріали» - не просто останній розділ монографії, а її основна частина (с.95-244). Це - повний, розгорнутий ономастичний словник «Евгенія Онегина» за академічним виданням повного зібрання творів О.С.Пушкіна (1962- 1966). Новаторські засади побудови словника (наприклад, в окремих статтях подаються ономастичні перифрази), глибока розробка словникових статей, де подається й належна енциклопедична інформація про денотат, і функціонально-стилістична кваліфікація вжитків його назви, і чимало інших потрібних і системно вишикуваних речей, роблять цей словник взірцевим, а всю монографію, беручи до уваги й ті її розділи, що передують словникові, - етапним досягненням літературної ономастики.

Про етапний здобуток можна говорити і стосовно дослідження В.П.Шульгача, і, мабуть, М.В.Голомідової.

Юрій Карпенко